

השולח פרק רביעי גימין

מב.

עין משפט נר מצוה

צד א ב מיי פ"ז מהל' עבדים הלכ' ד סמג עשין פו טור ש"ע י"ד ס' רסו סעיף ס'
צד ב ג ד מיי שם הלכה ג תוס"ע שם סעיף ט'
צד ג ה מיי פ"ז מהל' חובל ונוזק הלכ' יב סמג עשין ע טוס"ע ח"מ ס' מכל סעיף ד וטוס"ע י"ד ס' רסו סעיף סב'
צד ד ו מיי פ"א מהל' מקו ממון הלכ' ז סמג עשין פו טוס"ע י"ד ס' רסו סעיף סב'

מוסף תוספות

- א. [דאל"ה] אדמפליג בין אמר כולו להיבא דאמר חצי חצי לפילוג הכל בחצי חצי בין היבא שפירש חצי אחר בין היבא שלא פירש. מוס' הר"ש. ג. דאע"פ שפירש דשני החצאין נתן לשניהם לא קנו. מוס' הר"ש. ג. שאם נתן המחצית לזה ואחר זמן נתן המחצית האחר לזה ד"ה ר"ן. וק"ל דאפי' כ' כל נכסיו לעבדו ושייר קרקע כל שהו, אף עצמו לא קנה, וראי' מהכא. רש"י. ה. וראי' אתי ראשון דוכה בהם ומקנה אחרים לשני קנה מהכא. רש"י. א. אע"ג דבזה אה"ז השני לא קנה. מוס' הר"ש. ז. ע' מוס' הר"ש. ז. ע' שפירש שנתן שני חצאי' נשים מתגרשות בנט אחד, ה"י שני עבדים אינן יוצאין בנט אחד. נטו קרקע. ט. דקתני עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד. רש"י. י. כיון שכופין את רבו, אפי' בעוד שלא כפו אותו אינו עובדו. רש"י. יא. וא"ת, למשנה ראשונה מאי דהוה הוה. מוס' הר"ש. יב. ולא מפקדא אפריה ורביה. ר"ן. יג. בתו דשחרר חבריה לפלגא. מוס' הר"ש.

פסקי ר"ד

דברי הכל אף בשטר קנה שכל אחד משחרר כל חלקו ולא שייר בו כלום ולא דמי למשחרר חצי עבדו. ואין שני עבדים משתחררים בשטר א' כמו שאין שתי נשים מתגרשות בנט א'.

של שני שוספין. דכיון דאין לו צו אלא חציו אפי' רצון מודו דקנה כי שחררה לפלגיה דהא לא שייך מידי והוי כאלשה דנפקא מיניה לגמרי: **מחלוקת.** דרבי ורבנן: **והניח חציו.** דבעינן דניפוק כוליה מיניה כי אשה: **אבל שיהרר חציו.** ומכר תחילה חציו או צבת אחת:

בעבד של שני שותפין ודברי הכל. וא"ת והא לר' אליעזר דצ"ב החובל (צ"ק דף טו.) אינו יכול לשחרר חלקו כמו שאינו יוצא בשן ועין דבעינן עבדו המיוחד לו ומוקי התם אליביה הא דאמר אממר איש ואשה שמכרו צנכסי מלוג לא עשו ולא כלום וקאמר התם חציו עבד וחציו בן חורין וכן עבד של שני שותפין איברים ו"ל דשותפין דהתם היינו לזה גוף וזה פירות כמו מוכר עבדו לאחר ופסק עמו ע"מ שישמשנו ל' יום דהוי דומיא דאיש ואשה אבל כשיש לו גוף ופירות יכול לשחרר חציו והא דקאמר התם חציו עבד וחציו בן חורין היינו למשנה אחרונה וא"ת והא אממר גופיה חית ליה לעיל לחד לישנא דמפקיר עבדו יש לו תקנה בשטר ו"ל דשטר דלא מפקיע האיסור כדאמרין לעיל מה אשה איסורא ולא ממונא: **הא דאמר חצי חצי.** פ"י צקונטרס שכתב בשטר אחד חצי נכסי לך וכן צטני לחצרו ואפי' מסר צבת אחת לא קנו דלמא חד פלגא הוא דכתב לתרוניהו ואיכא שיעור וקשה לרצינו שמואל דהא מדקאמר כל נכסי משמע שמפרש בשטר שחציו שנתן לזה לא נתן לזה אלא הכל נתן לשניהם ועוד מדמפלגי בין אמר כולו לאמר חצי משמע דוקא של חצי אחד נותן לשניהם אלא הכל אפי' לא קנו^א ונראה לרצינו שמואל^ב דרצה לטעמיה דלית ליה צפ' שני דקידושין (דף טו.) וצמי שהוליאווהו (ש"ע דף טו.) כל שאין צוה אחר זה אפי' צבת אחת אינו וצוה אחר זה לא קנה^ג כיון דשייר^ד ולא דמי לשחרר חציו ומכר חציו דהתם הוי צוה אחר זה אס מכר חציו תחילה וקלת קשה לפירושו דאס כן כי אמר כולו נמי לא ליקני צבת אחת כיון דצוה אחר זה שני לא קני כמו צמקדש שחצי אחיות דאין מקודשות כיון דצוה אחר זה לא תפסי קדושין בשניה אלא דלא לא שייך כל שאינו צוה אחר זה אלא היכא שהראשון מונע את השני מלחול כמו צמתי אחיות שמונעים קידושי הראשונה מלחול קידושי שניה אבל הכא הא דלא קני שני צוה אחר זה לאו משום דלא חזי לקנות אלא משום דכבר נסתלק הנותן ואין לו צוה כלום^ה מיידי דהוה אנותן כל נכסיו לשניהם וכתב לכל א' נכסי נתונין לך צמתנה ויכיה לן צבת אחת דקנו כל הנכסים ואין לדמות ממון הראוי לחלק ואימיה לחלוק כדאמר התם אמשער^ו: **מאי איריא חצי אפי' ברזו נמי.** הכא ליכא לשנויי תנא סיפא לגלויי ארישא דפשיטא דבשטר

הכוסב נכסיו לשני עבדיו. שכתב שני שטרות כל נכסיו לזה וכל נכסיו לזה ויכיה לשליח אחד צבת אחת לשניהם דפלגי דלא קדם אחד לחצירו: **והן משחררין זה את זה.** לפי שכל אחד וזה בחצי חצירו: **הא דאמר כולו.** קמיימא כגון שכתב שני שטרות דפרשישית וכל אחד כתב כל נכסי לפלוני עבדי ומודו רצנן דכיון דויכיה להם צבת אחת ונפקי כוליה מיניה קנו. ובתרימא דאמר חצי חצי בשטר האחד כתב חצי נכסי לך וכן צטני לחצירו לפיכך לא קנו דהוה ליה בכל אחד שחרר חציו והניח חציו. ולא מביעיא כתב ומסר לזה והדר מסר לזה דלא קנו דכי מסר לקמא שייך פלגיה ולא קנה וכן לשני אלא אפילו מסר לשניהם כאחת לא קנו דכיון דחצי נכסי כתב בכל חד דלמא חד פלגא כתב לתרוניה: **ואיכא שיעור:** מדקתני סיפא. **הכוסב חצי חצי:** וסלקא דעתין דהכי קאמר ואס אמר חצי חצי נמי לא קנו: **מכלל דרישא דאמר כולו.** ואפי' לא קנו: **בשטר אחד.** לא קנה כגון כל נכסי לפלוני ופלוני עבדי דכתיב^ז לה ולא לה ולחצרתה און שתי נשים מתגרשות בנט אחד ואין שני עבדים משתחררים בנט אחד: **מאי איריא.** דפרש סיפא לרישא דאמר חצי חצי כדאמרין: **ה"ק.** כלומר לאו פרושי קמפרש: **אף צטני שטרות נמי לא קנו.** משום דשייר: **כאן צבת אחת.** ותרוניה דלאמר כולו והא דקתני קנו שמסר שני השטרות צבת אחת והא דתני לא קנו צוה אחר זה: **כדשנין מעיקרא.** דכין לישני כולהו: דקרי ליה עבדי. בשטר גופיה דקתני כל נכסי לפלוני ופלוני עבדי שמע מינה לא שחררינהו לדידהו וטועה דסבד יכול הוא לתת להם שאר נכסים צלל שחרור: שייך **קרקע כל שהו.** דכתב חוץ מן הקרקע כל שהו: **לא יכא בן חורין.** דלא דעיני הא קרקע שייך וצכל כל שהו אמרי' הא שייך וכוון דקרקעות לא קנה לגופיה נמי לא קנה דלא פלגינן דיצורא הואיל וצחד דיצורא אקני ליה גופיה ונכסים ופלגא דיצורא לא איתקיים אידך פלגא נמי לא מיקיים: **ור"ש.** סבד פלגינן הואיל והזכיר קרקע בשירא קרקעות הוא דלא קנה אלא הוא עצמו דליכא

הכוסב נכסיו לשני עבדיו. שכתב שני שטרות כל נכסיו לזה וכל נכסיו לזה ויכיה לשליח אחד צבת אחת לשניהם דפלגי דלא קדם אחד לחצירו: **והן משחררין זה את זה.** לפי שכל אחד וזה בחצי חצירו: **הא דאמר כולו.** קמיימא כגון שכתב שני שטרות דפרשישית וכל אחד כתב כל נכסי לפלוני עבדי ומודו רצנן דכיון דויכיה להם צבת אחת ונפקי כוליה מיניה קנו. ובתרימא דאמר חצי חצי בשטר האחד כתב חצי נכסי לך וכן צטני לחצירו לפיכך לא קנו דהוה ליה בכל אחד שחרר חציו והניח חציו. ולא מביעיא כתב ומסר לזה והדר מסר לזה דלא קנו דכי מסר לקמא שייך פלגיה ולא קנה וכן לשני אלא אפילו מסר לשניהם כאחת לא קנו דכיון דחצי נכסי כתב בכל חד דלמא חד פלגא כתב לתרוניה: **ואיכא שיעור:** מדקתני סיפא. **הכוסב חצי חצי:** וסלקא דעתין דהכי קאמר ואס אמר חצי חצי נמי לא קנו: **מכלל דרישא דאמר כולו.** ואפי' לא קנו: **בשטר אחד.** לא קנה כגון כל נכסי לפלוני ופלוני עבדי דכתיב^ז לה ולא לה ולחצרתה און שתי נשים מתגרשות בנט אחד ואין שני עבדים משתחררים בנט אחד: **מאי איריא.** דפרש סיפא לרישא דאמר חצי חצי כדאמרין: **ה"ק.** כלומר לאו פרושי קמפרש: **אף צטני שטרות נמי לא קנו.** משום דשייר: **כאן צבת אחת.** ותרוניה דלאמר כולו והא דקתני קנו שמסר שני השטרות צבת אחת והא דתני לא קנו צוה אחר זה: **כדשנין מעיקרא.** דכין לישני כולהו: דקרי ליה עבדי. בשטר גופיה דקתני כל נכסי לפלוני ופלוני עבדי שמע מינה לא שחררינהו לדידהו וטועה דסבד יכול הוא לתת להם שאר נכסים צלל שחרור: שייך **קרקע כל שהו.** דכתב חוץ מן הקרקע כל שהו: **לא יכא בן חורין.** דלא דעיני הא קרקע שייך וצכל כל שהו אמרי' הא שייך וכוון דקרקעות לא קנה לגופיה נמי לא קנה דלא פלגינן דיצורא הואיל וצחד דיצורא אקני ליה גופיה ונכסים ופלגא דיצורא לא איתקיים אידך פלגא נמי לא מיקיים: **ור"ש.** סבד פלגינן הואיל והזכיר קרקע בשירא קרקעות הוא דלא קנה אלא הוא עצמו דליכא

לספוקי צשירא קנה: **חוץ מאחד** מרצו. דכיון דלא פירש שירא אמרינן היינו איהו דשייריה ולדידה לא חשיב ליה אלא אחד מרצו: **נגחו שור.** אמתני קאי מי שחציו עבד כו"ו ומימרר בעלמא הוא: **יום של רצו לרצו.** אס ציוס של רצו נגחו וחבל צו פחת דמיו לרצו. שור משלם נזק דהיינו פחת דמיס: **איסורא לא קאמרינן.** דמיהו לחלוקין אבל כל זכייית ממון כי היכי דמלאכתו תלויה צימיס כן כל שצח ממון: **המים.** צשור המועד קאי דגבי עבד נתן שלשים כסף דהיינו קנס דאפילו אינו שוה דינר נתן שלשים סלע וצבי בן חורין נתן כופר דהיינו דמי ההרוג: ומאי

מוסף רש"י

קנו ומשחררין זה את זה. קנו כל הנכסים ומנאל עבד לחצרו ומשחררים זה את זה ואימיהן (קמחו) ^{יז}. הכותב כל נכסיו לעבדו. כגון כל נכסי נתונין לך, יצא לחירות. אף הוא צכלל נכסים וכל שאר נכסים נמי קנה (קמחי) שייך קרקע כל שהו. קרקע לאו דוקא כדאמר צבי"ב צפ' מי שנתן (שם). לא יצא לחירות. דבשלמא רישא דלא גלי דעמיה דנחית לשיורא לא אמרינן דשייר אלא הכא דנחית לשיורא אמרינן לדידה נמי שייך וי אמר כל נכסי לך שאר נכסים קאמר ולחופי ליה קאתי ולא שחררה כיון דלא אמר ליה עבדך ונכסי: **ח':** מהעבד חוקק לקרקעות דמינן והמתנאלם. והאי קרקע כל שהו איכא ליה העבד עגל העבד הוא אמר ומנאל שחצו בן חורין וגם הנכסים לא קנה, וה"ה אס אמר חוץ ממעטלונן כל שהו, דכמפרש ר"ן לקמיה שעשו המתנאלין שיר אלא העבד, דלמא הא עבד הוא המתנאלין שייך, דעבדא מיטלטל, אלא אס אמר כל נכסי נתוניס לך חוץ משעבד פלוני, הוי הוא בן חורין, שהעבד אינו צכלל אותו שדה שפירש (ושב"ט ב"ב קמח). לעולם הוא בן חורין. אס שייך קרקע כל שהו, דשייר קרקע ולא עבד (שם) דמאי דגלי גלי ומאי דלא גלי לא גלי (קמחי) עד שיאמר ב"י חוץ מאחד מרצו. עד שיאמר סתם חוץ מדבר מועט ולא יפרש מה הוא משיר, דהאס אמרינן דלאחר מריצו דקאמר דהיינו עבד ויחיה לא חשיב ליה אלא כחמד מריצו צנכסים, אע"ג דשוי טפי ודך כבוד כתב לעבדו ק' ומ"מ לא קנה כלום (ב"ב שם).

אחד אין חילוק בין אמר חצי חצי לאמר כולו^א: **י"ב** של רבו לרבו. היינו למשנה ראשונה^ב דלמשנה אחרונה^ג מעשה ידי שלו דבסמוך מדמי ליה למעוכב גט שחרור^ד ומיהו נ"מ אף למשנה אחרונה כגון צלל יתומים קטנים דלאו צני כפייה נינהו או בחציה שפחה ותציה צת חורין^ה ולא נהגו צה מנהג הפקר וקלת תימה כיון דלפי משנה אחרונה מעשה ידי שלו מה הרויח לעיל ההוא צברא דאקני לצנו קטן^ו והא מכי משחרריה חצריה לפלגיה מיד וזה העבד צעממו והוה ליה מעוכב גט שחרור ואין יכול להקנות לצנו אלא מה שיש לעממו צו אצל טפי לא ושמא הקנה לצנו קודם ששחררו חצירו לפי שהיה יודע שחצרו היה רואה לשחרר חלקו: ושור